

El Dinaveri

– rasay · 11 Nisan 2013

Türk-İslam âlimleri serisi – 25

EL-DİNAVERİ

D. 828 – Ö. 896

Ebu Hanife Ahmed bin Davud ibni Venend,
El-Dinaveri'dir doğduğu yere nispeten,
İran'ın Dinaver bölgesinde doğmuştur,
Fars veya Kürt kökenli bir bilim insanı!

İsfahan'da astronomi ve matematik,
Kufe ve Basra'da filoloji, mekanik,
İl ili ilim için dolaştı deniliyor,
En çok ilgilenip sevdiği dal botanik.

“Kitab el-Nebat” ile duyuldu denilmiş,
Bu eserle botaniğin babası bilinmiş,
Yıllarca konusunda örnek kitap denir,
İslam'da botaniği tarifi denilmiş.

Tabii ilimlerde adını duyurmuş,
Tıp, tarih ve metalürjiyi biliyormuş
İslam üzerine çalışmaları vardır,
Kur'an-ı Kerim'i de tefsir ediyormuş.

Arap dilinde Cahiz'le aynı ayardadır,
Dinaveri, dindar ve sofi bir adamdır,
İskender ve Sasaniler'i incelemiş,
“El-Ahbar-ül-Tival” ünlü tarih kitabıdır.

“Kitab'ul-Kible Ve'z-Zeval” astronomi için,
“Kitab'ül-Kusuf” ay ve güneş tutulması için,
“Kitab'ul-Enva” meteoroloji demiş,
“Kitab'ül-Büldan” kendi biyografisi için.

Çok konuda eserler verdiği bilinir,
Günümüze de on beş tanesi gelmiştir,
Matematik ve doğa ilimlerinde dokuz,
Sosyal ve beşeri ilimde altı denilir.

“Kitab’ul-Bah” adlı eser tıp için denmiş,
Kur’an-ı derinlemesine incelemiş,
“Kitab’ul-Nebat” botanik ansiklopedisidir,
Mekke, Medine ve Ummanı ziyaret etmiştir.

“Bitkilerle Konuşurdu” diye söylenir,
Her bitki Dinaveri’yi ilgilendirmiştir,
“Tecnis’ün-Nebat” bitki tasnifi içinmiş,
İyi ve kötü huylu otları belirtmiştir.

İlmin temelinde İslam âlimi vardır,
Âlimler ki; ırkı yönden değil ilmi vardır,
Eserlerine ulaşmak bir nimet sayılmış,
Dünya İslam âlemi sayesinde vardır.

Şair, Araştırmacı, Yazar: Abdullah Yaşar Erdoğan

NOT: Dinaverî'ye göre "merh" ve "afâr" ağaçları bedeviler tarafından bilhassa rağbet görmüştür, çünkü bunlar sayesinde ateş yakmak için madene ihtiyaç kalmazdı. Bir merh dalı ile afâr dalı alınmakta ve aralarına birkaç kum tanesi ile bir nevi pamuk atılarak birbirine sürtülmektedir. Derhal bir kıvılcım çıkmakta ve pamuk yanmaktadır. Bunun için birbirine yakın olan merh ve afâr ağaçlarının dallan kuvvetli bir rüzgâr sırasında birbirine sürtünürse ve kıvılcımı kuru bir yaprak üzerine düşerse yaprak ateş alır ve büyük orman yangınlarına sebebiyet verebileceğinden söz edilir. Kaynak; Zoolog Arif Yılmaz.

Dinaveri'den elli sene sonra, büyük astronomi âlimi Abdurrahmân Es-Sûfî der ki: "946 senesinde Dinaver' de Dinaverî' nin evi ve hatta bunun vaktiyle rasathane vazifesini gören çatı kısmı dahi mevcut idi."

Alman bilim adamı Bruno Silberberg, Dinaver'in "Kitab el-Nebat" (Bitkiler Kitabı) adlı eseri hakkında şöyle der:

"İlmi çalışmaların 1000 sene sonrasında Greklerin botaniği Theophrastus (M.Ö. 372-287) ve Pedanius Dioskorides (M.Ö. 1 yüzyıl)'in eserlerinde özetlenmiştir; oysa Dinaverî'nin kitabı, Müslüman ilminin sadece ikinci asrında, Greklerin seviyesine çıkmakla kalmaz, fakat onları çok daha geride bırakır. Dinaverî'nin kendi eserini tasnif ettiği devirde Dioskorides'in kitabının henüz Arapçaya tercüme edilmemiş olduğunu da burada işaret etmek lâzımdır. Şu halde bu eser Müslümanların orijinal bir

alışmasıdır...”